

Ареф'єв В.О.

кандидат економічних наук,

ТОВ «LIDER GROUP»

ФІНАНСОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Трансформаційні процеси в економіці супроводжуються змінами які характеризуються невизначеністю та здійснюють вплив на діяльність підприємств, що розширює прояви криз і дестабілізує їхню діяльність. Це призводить до порушення ритмічності функціонування, необхідності адаптуватись до викликів зовнішнього середовища та потребує фінансового забезпечення підприємств.

Поглиблення міжгалузевої кризи не дозволяє не дозволяє вчасно знайти більш рентабельні сегменти ринку та може призвести до зниження ліквідності і платоспроможності, що негативно впливає а платвжну дисципліну і погіршує взаємовідносини між партнерами. Значна кількість підприємств великих, середніх, малих зіштовхуються із проблемою нестачі фінансових активів, що, в свою чергу, ще гальмує процеси відтворення і оновлення техніки і технології та зумовлює зниження конкурентної позиції по напрямам бізнесу іта конкурентоспроможності в цілому.

Так, «ефективним інструментом підвищення конкурентоспроможності підприємств та примноження конкурентних переваг є розробка стратегії, фінансового забезпечення спрямована на фінансову стабільність, збереження та приріст капіталу, отримання доходу» [1, с. 72], Разом з тим, підпадаючи під необхідність здійснювати зміни, вчасно реагувати на впливи у зовнішньому середовищі, підприємству необхідно обирати новий сценарій розвитку та підтримання іміджу при функціонуванні на конкурентних ринках. Постійна адаптація параметрів фінансового забезпечення конкурентоспроможності підприємства дозволить раціоналізувати структуру капіталу, оптимізувати джерела фінансування, спрямувати фінансові ресурси на вузькі місця при підтриманні конкурентоспроможності а також на «використання власних і залучення зовнішніх фінансових ресурсів для досягнення стратегічної конкурентної переваги» [3, с. 98-99].

Оскільки, стратегія фінансового забезпечення являє собою комплексну програму дій, яка спрямована на забезпечення цілей, завдань, принципів формування та ефективного використання фінансових ресурсів, методів та джерел фінансування, що розраховані на перспективний розвиток і підвищення конкурентних переваг підприємства з урахуванням специфіки галузі, а її метою є забезпечення відповідної рентабельності, платоспроможності, фінансової стійкості та фінансової стабільності підприємства [7], то це ще сприятиме підвищенню інвестиційної привабливості для зовнішніх і внутрішніх інвесторів та розширенню джерел фінансування.

«Механізм забезпечення конкурентоспроможності підприємства — це система досягнення конкурентоспроможності підприємства, яка уособлює в

собі комплекс інструментів і засобів реалізації методів та функцій управління, що формують важелі впливу на процеси в середині підприємства та індикатори, які дають змогу оцінити цей вплив для досягнення ним поставленої мети» [8, с. 95], тому при формуванні фінансового механізму підтримання і забезпечення стратегію в перетвореннях підприємства, доцільно виокремити та поєднати в єдиному підході різні за предметною площиною складові, в тім спрямовані на підвищення його конкурентоспроможності і платоспроможності.

Саме інтегрований підхід, заснований на взаємному поєднанні стратегії формування конкурентоспроможності і фінансового механізму забезпечення конкурентоспроможності підприємства (рис. 1) дозволяє поєднати дві взаємозалежні площини. Він включає фінансові інструменти і джерела їхнього формування, механізм забезпечення ефективності функціонування; покращення передумов та оновлення функціональних стратегій розвитку, механізми забезпечення: організаційно-економічний, виробничий, кадрово-компетентнісний, нормативно-правовий, можливість і здатність до використання цінних факторів підвищення конкурентоспроможності; вплив на споживача; вивчення заходів конкурентів з удосконалення аналогічних товарів, розроблену стратегію фінансового забезпечення конкурентоспроможності підприємства: предмет, завдання, принципи та з відповідною до потреб функціонування архітектонікою.

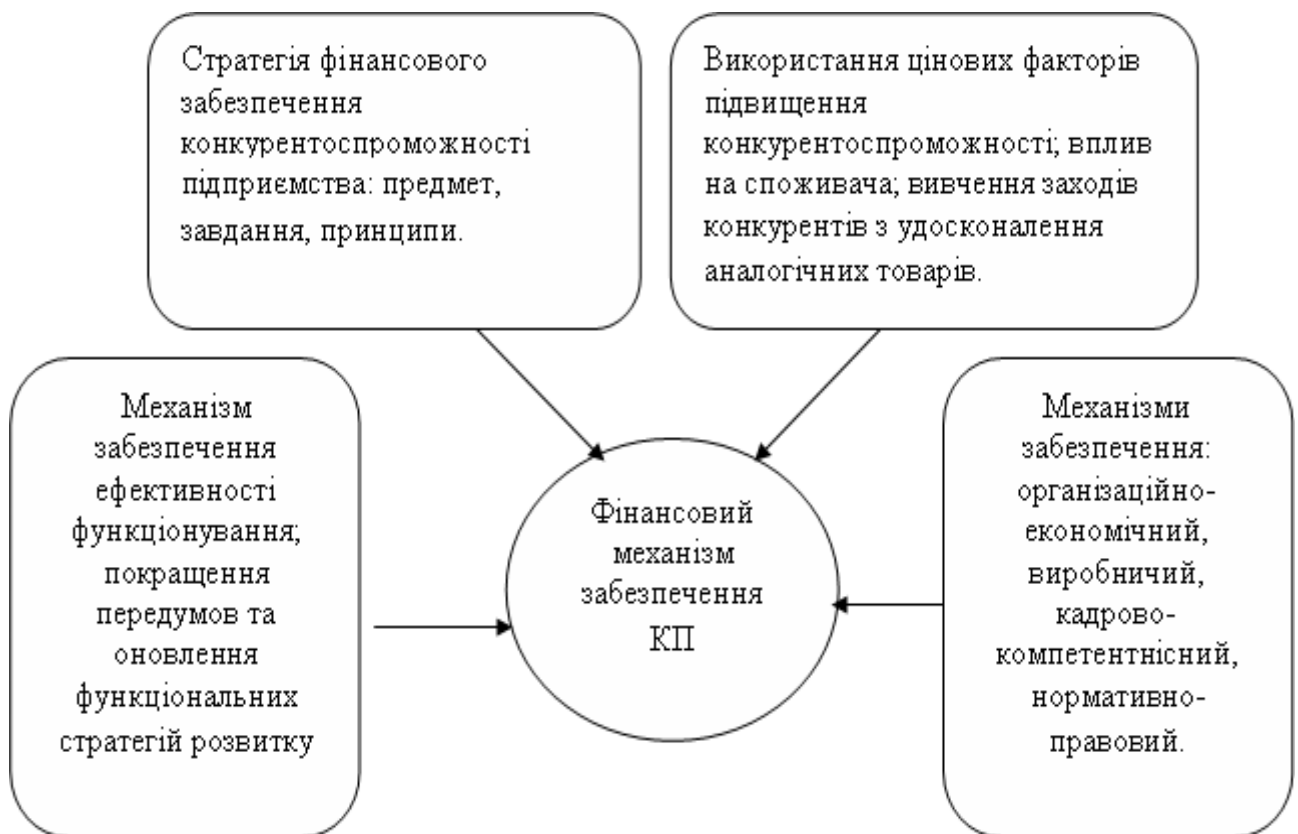

Рис.1. Елементи фінансового механізму забезпечення конкурентоспроможності підприємства

Постійне удосконалення кадрово-компетентнісної складової сприятиме на сучасному рівні розвитку потреб споживачів розуміти як саме має «виглядати» конкурентоспроможне підприємство, яким чином і в який спосіб проводити адаптацію його економіко-організаційної і виробничої складових, модернізувати систему управління задля досягнення стратегічної мети та створення або підтримання унікальної конкурентної переваги. Це дозволить розширювати спектр клієнтів, отримувати необхідні для формування фінансового забезпечення фінансові результати діяльності, рівень фінансової стійкості.

Вплив фінансової архітектури на конкурентоспроможність підприємства проявляється у двох аспектах. З одної сторони, можна констатувати про фінансову конкурентоспроможність підприємства, яка проявляється у його перевагах на фінансових ринках і конкретній реалізації цих переваг у кращих умовах доступу до зовнішніх джерел фінансування, порівняно з іншими суб'єктами господарювання. З іншої – в оперативному забезпеченні фінансовими ресурсами реалізації окремих конкурентних переваг на товарних ринках. При цьому, на нашу думку, домінуюча роль у даному тандемі належить саме фінансовій конкурентоспроможності. Тому механізм взаємодії між фінансовою архітектурою підприємства і його конкурентоспроможністю проходить по лінії: фінансова конкурентоспроможність – фінансове забезпечення реалізації конкурентних переваг [0, с. 36-37]. Тобто присутня чітка взаємозалежність між параметрами діяльності підприємства, показниками ефективності діяльності, стратегії фінансового забезпечення його конкурентоспроможності і можливостями розвитку на прогнозований період, особливо приймаючи до уваги фінансову інтелектуалізацію керівників, застосування технологій цифрової економіки, трансфертне ціноутворення.

Основними умовами підтримання конкурентних переваг і формування фінансового забезпечення такі:

«– якість і вартість уживаних фінансових технологій визначають конкурентні переваги підприємств;

– рівень капіталізації фінансових ресурсів і прибутку впливає на конкурентний потенціал;

– структура власності та менеджменту, визначає пріоритети діяльності підприємств, у тому числі забезпечення конкурентних стратегій;

– платоспроможність та фінансова стійкість підприємств впливає на розміри інвестиційних портфелів і кордони платіжного поля;

– органи регулювання, контролю та нагляду впливають на кон'юнктуру і динаміку розвитку ринку, що позначається на стійкості конкурентних переваг підприємств у контурі обраних ними стратегій» [5].

Домінуюче значення фінансового забезпечення конкурентоспроможності підприємства полягає у реалізації як процесу відтворення основних засобів,

людського капіталу, унікальності ресурсу, здатного підтримати унікальність товару (послуги) і системи функціональних стратегій із визначенням пріоритетної з них. Етапи формування механізму фінансового забезпечення конкурентоспроможності підприємства (рис. 2) доцільно здійснювати як через побудову ієрархії як потреб і можливостей, так і компетенцій персоналу, технології стратегічного аналізу конкурентоспроможності, дослідження ланцюга створення вартості.

Так, Зянько В.В. і Єпіфанова І. Ю. виділяють три взаємопов'язані етапи фінансового забезпечення [6, с. 68—69]:

1. Формування необхідного обсягу фінансового забезпечення інноваційної діяльності, що передбачає: — визначення загальної потреби у фінансових ресурсах; — визначення обсягу внутрішніх (власних) фінансових ресурсів для фінансування інноваційної діяльності; — визначення обсягу та вартості необхідних зовнішніх фінансових ресурсів для фінансування інноваційної діяльності; — визначення форм і методів фінансування; — залучення потрібної кількості зовнішніх фінансових ресурсів.

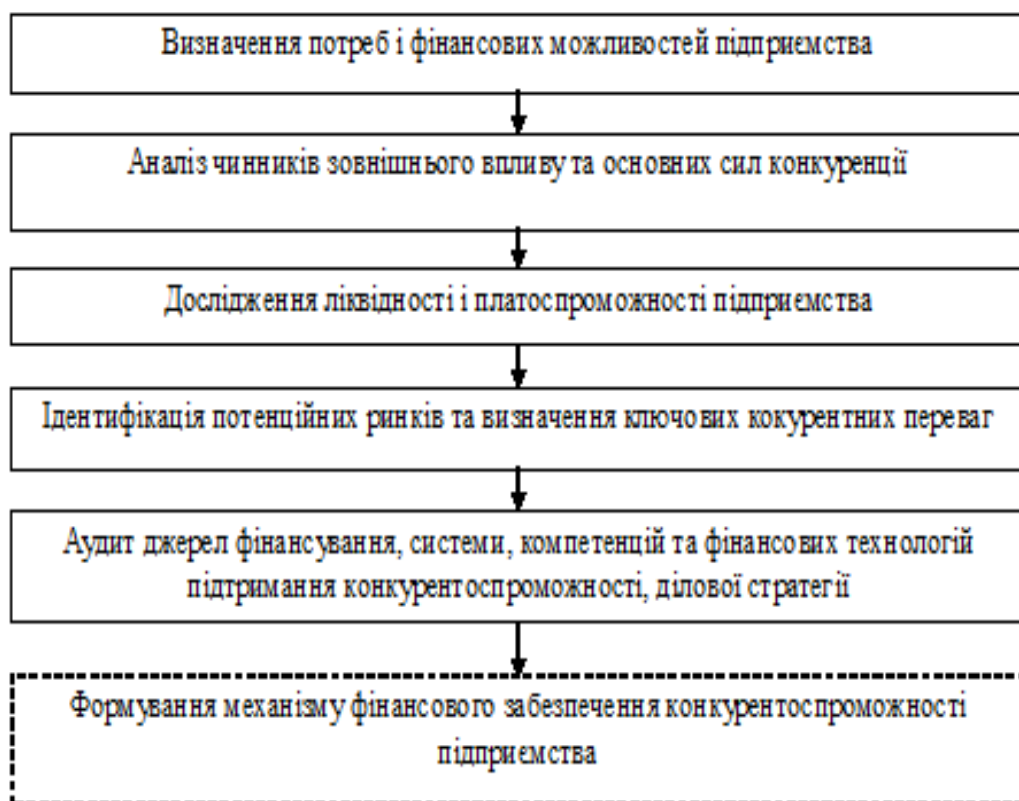

Рис. 2. Етапи формування механізму фінансового забезпечення конкурентоспроможності підприємства

2. Використання сформованих фінансових ресурсів у процесі інноваційної діяльності.

3. Отримання ефекту від використаного фінансового забезпечення (досягнення бажаного фінансового результату, забезпечення необхідного рівня рентабельності та прибутковості інвесторів, покриття інших витрат за зовнішніми фінансовими ресурсами).

Доцільно додати до процесу формування фінансового забезпечення діагностику елементів виробничо-фінансового циклу та можливостей отримати контракти від споживачів з певною передоплатою при періоді виробництва більшого за місяць, тоді стає біль вірогідним формування робочого капіталу, здатного збалансувати дебіторську і кредиторську заборгованість, вчасно розраховуватись по кредитах та погашати облігації власного випуску.

Парадигма фінансової архітекtonіки підприємства, на наш погляд, базується на таких теоретичних передумовах: управління фінансовими ресурсами як центральна ланка фінансової архітекtonіки, представляє собою систему, що включає в себе принципи, методи, прийоми та інструменти, призначені для організації руху цього виду економічних ресурсів відповідно до дії об'єктивних економічних законів, вимог законодавчо-нормативних актів та економічних інтересів власників підприємств; виступаючи самостійною системою, вона одночасно є складовою частиною системи загального та фінансового менеджменту підприємства; управління фінансовими ресурсами підпорядковане реалізації загальної стратегії підприємства, а також його локальним політикам і стратегіям, у тому числі стратегії забезпечення конкурентоспроможності. Його цільовою функцією є забезпечення нормального господарського функціонування та перспективного економічного розвитку; формування фінансової архітекtonіки підприємства має свою внутрішню логіку, яка зумовлює зміст і послідовність здійснення певних процедур та етапів; індикатором якості формування фінансової архітекtonіки підприємства виступає рівень забезпечення фінансовими ресурсами підприємства, адекватний його фінансовому потенціалу, необхідний і достатній за обсягами та часом надходження для задоволення виробничо-інвестиційних потреб [10, с. 37]. Можна в даному контексті виділити ще одну функцію фінансового забезпечення, яка полягає у підтриманні рівня економічної безпеки підприємства, оскільки наявність запасу фінансових ресурсів дозволяє нівелювати загрози, пов'язані із дестабілізацією комерційного і виробничого процесів, зміною ринкової кон'юнктури, появою нових сегментів із якісно іншим задоволенням потреб.

Рівень забезпеченості фінансовими ресурсами як операційної діяльності підприємства, так його конкурентоспроможності обумовлюється складом джерел формування фінансового забезпечення (рис. 3). При обґрунтуванні ще грошового потоку, запасу грошових коштів, дозволить формувати портфель стратегій фінансового забезпечення, здатного підтримати безперервність здійснення інвестицій в підтримання запланованих продажів на визначених сегментах ринку.

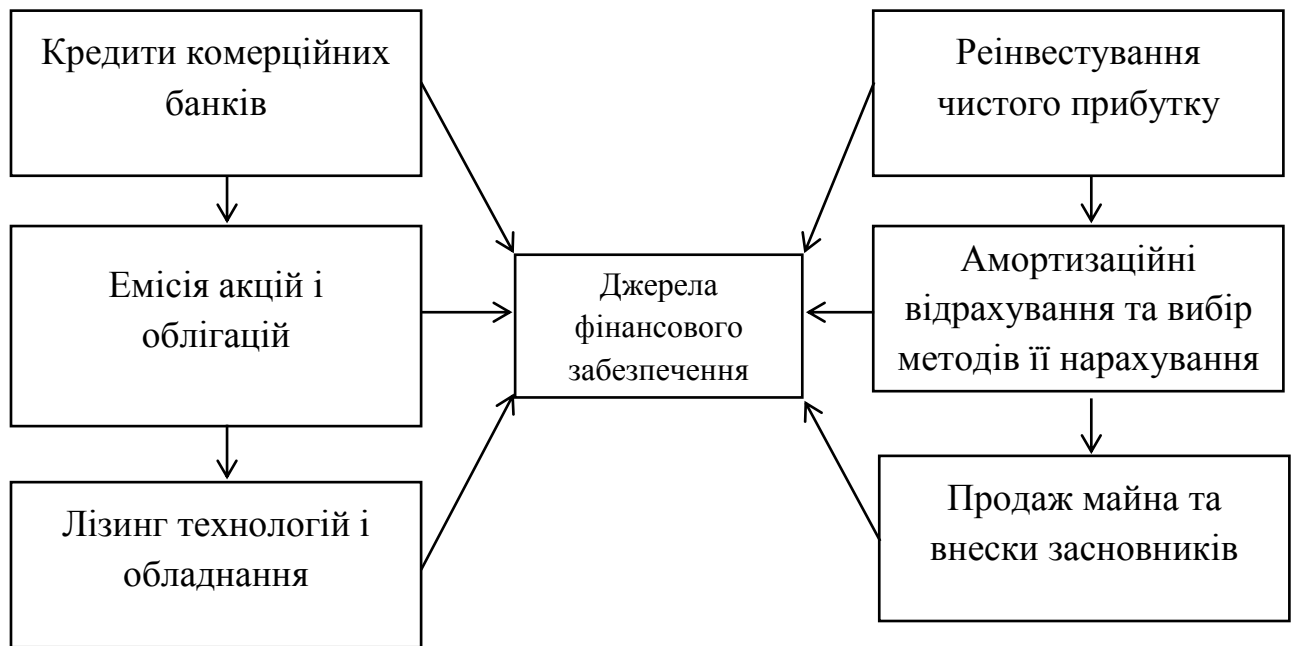

Рис. 3. Склад джерел формування фінансового забезпечення

Визначаючи сутність фінансової конкурентоспроможності підприємства, особливу увагу потрібно звернути на те, що ця категорія має такі типові характеристики: 1) фінансова конкурентоспроможність підприємства є складовою частиною загальної конкурентоспроможності підприємства; 2) фінансова конкурентоспроможність підприємства передбачає порівняння аналогічних характеристик господарюючих суб'єктів на товарному ринку та є складною у виборі бази порівняння; 3) фінансова конкурентоспроможність підприємства є динамічною ознакою й характеризує стан суб'єкта в конкурентному середовищі в часі; 4) фінансова конкурентоспроможність підприємства відображає фінансові можливості підприємства; активність фінансової діяльності, якість управління фінансами та перспективи функціонування підприємства; 5) фінансова конкурентоспроможність підприємства є комплексним індикатором, тому її оцінку не можна здійснювати на основі єдиного показника [9, с. 99].

Мультимодульний полікритеріальний підхід може бути використаний до формування портфеля стратегій фінансового забезпечення конкурентоспроможності, що враховують: фінансові стратегічні можливості підприємства, характер фінансової поведінки; тренди фінансової діяльності підприємства; можливі фінансові тенденції; характер ключових компетенцій підприємства у сфері фінансової діяльності; результати діагностики конкурентоспроможності; внутрішні та зовнішні чинники фінансового середовища; стадію життєвого циклу підприємства [11, с.129], зміцнити конкурентні позиції на підставі розробки і виготовлення нових видів продукції, проведення контролю якості відповідно до специфіки технології.

Таким чином, формування фінансового забезпечення конкурентоспроможності підприємства здебільшого націлено на динамічну

адаптацію до конкуренто-орієнтованого ринку відповідно до зміни кон'юнктури ринку та на основних параметрах за сегментами. Оскільки, довгострокова перспектива розвитку ґрунтується на розроблених стратегіях, то джерела фінансового забезпечення мають структуру за строками і вартістю задля підтримання середньо зваженої вартості капіталу, здатну задовольнити зовнішніх інвесторів.

Список використаних джерел:

1. Берднікова, Т. Аналіз та діагностика фінансово-господарської діяльності підприємства [Текст] : навч. посібник / Т. Берднікова. – М. : ИНФРА-М, 2007. – 72 с.
2. Варланов, Ю. Ю. Моделювання фінансового стану підприємств: сутнісний підхід до інтегрованої оцінки [Текст] / Ю. Ю. Варланов, О. Ю. Варланов // Економічний вісник КНЕУ. – 2012. – Випуск 59. – С. 139-146
3. Гудзь, О. Фінансові стратегії забезпечення конкурентоспроможності підприємства [Текст] / О. Гудзь // Financial space. – 2013. – №4(12). – С. 98-99.
4. Дікань Л.В. Фінансове забезпечення діяльності підприємства: сутність та джерела / Л.В. Дікань, Ю.О. Голуб // Економіка розвитку. – 2007. – № 3(43). – С. 65–68.
5. Довбня С.Б. Стратегія підприємства : навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / Довбня С.Б., Найдовська А.О., Хитько М.М. – Дніпропетровськ : НМетаАУ, 2011. – 71 с
6. Зянько В. В. Інноваційна діяльність підприємств та її фінансове забезпечення в умовах трансформаційних змін економіки України : моногр. / В. В. Зянько, І. Ю. Єпіфанова, В. В. Зянько — Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2015. — 172 с.
7. Нагорна, О. (2012). Стратегія фінансового забезпечення підприємств комунального господарства: сутність та особливості. Ефективна економіка, (9). <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1385>
8. Партута Т. О., Фесенко Т. В. Конкурентоспроможність підприємства та механізм її забезпечення. Інвестиції: практика та досвід № 12/2012. С.91-96.
9. Стащук О. В. Інтегральне оцінювання рівня фінансової конкурентоспроможності підприємства: теоретичний та практичний аспекти // Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. 2016. № 3 (7). С. 98-103.
10. Стецюк П. А. Фінансова архітектура забезпечення конкурентоспроможності підприємства. Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. 2014. Випуск 150. С. 33–40.
11. Халімон Т.М. Стратегії фінансового забезпечення конкурентоспроможності підприємств. Облік і фінанси, №4 (74)' 2016. С. 126-131.
12. Arefieva O. V. Diagnostics of external environment effects upon enterprise competitive positions in the context of its economic security / O. V. Arefieva, I. M. Miahkykh, M. S. Shkoda // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія : Економічні науки. - 2019. - № 3. - С. 8–17.

Ареф'єв В.О. Фінансові механізми забезпечення конкурентоспроможності підприємства.
Адаптивне управління підприємствами в умовах неотехнологічного відтворення:
Монографія. За редакцією Ареф'євої О.В. К.: ФОП Маслаков, 2020. 260 с. С. 92-97
